

Страсбурзький гамбіт

За задумом московських стратегів зимова сесія Парламентської асамблеї Ради Європи мала стати маленькою перемогою Росії в зовнішній політиці й принести неабиякі дивіденди Кремлю у вигляді зняття санкцій. Слідом за цим прецедентом сподівалися й на подальше поступове скасування інших економічних та політичних обмежень, застосованих країнами «Великої сімки» та Євросоюзом. На внутрішньому російському ринку зняття санкцій ПАРЕ подали б як дипломатичний прорив, що, звісно, розширило б поле для маніпуляцій. Та не так сталося, як гадалося.

А історія питання така.

У квітні 2014 року на весняній сесії ПАРЕ через анексію Криму делегацію РФ на півроку позбавили права голосу. На знак протесту представники Держдуми залишили залу засідань, навіть не чекаючи на голосування з цього приводу. У січні 2015-го термін обмеження сплив, але ситуація на Донбасі загострилася настільки, що в Страсбурзі почали подумувати про те, які жорсткіші обмеження можна ще застосувати проти Росії. Делегація Нідерландів (країни, що найбільше постраждала від катастрофи «Боїнга» в Донецькій області в липні 2014-го) підготувала проект резолюції про позбавлення російської делегації повноважень на один рік. Та напередодні самої сесії настрої асамблеї раптом різко змінилися.

Президент ПАРЕ Анн Брассер не дала добро на проведення фотовиставки про Донбас у Палаці Європи. Раніше цю експозицію, ініціатор створення якої – член української делегації в ПАРЕ, народний депутат України Ірина Геращенко, можна було побачити в багатьох престижних європейських залах. Відмову пані Брассер пояснила «небажанням зайве злити росіян».

Наступним сюрпризом стала поява в Палаці Європи в перший день сесії важковаговика російської політики – голови Держдуми Сергія Нарішкіна. До Страсбурга він прибув із величезним пулом журналістів, вочевидь очікуючи на гучний розглас його перебування. Та найбільшою несподіванкою для української делегації стало ухвалення проекту

резолюції, підготовленого Моніторинговим комітетом, котрий звинувачував РФ у фінансуванні та розпалюванні війни на Сході України й водночас пропонував повернути російській делегації право голосу, звизши обмеження до символічних. Зокрема, пропонувалося заборонити російським депутатам бути доповідачами, представниками ПАРЕ в зовнішніх органах, брати участь у спостереженнях за виборами.

Звичайно, що ПАРЕ пішла навспак не просто так. По-перше, внески Росії до бюджету Ради Європи є одними з найбільших і сягають 8 відсотків кошторису цієї організації, або 25 мільйонів євро на рік. Кремль завжди вдало маніпулював фінансовим важелем впливу, не забув про нього нагадати й тепер. Та, хоч як це дивно, гроші цього разу відіграли не головну роль. На зимовій сесії членом ПАРЕ від України стала полонена льотчиця Надія Савченко, яку на порушення вже й міжнародного законодавства утримують у московській в'язниці й намагаються зробити винною у справі про вбивство російських журналістів. Саме свободу Надії представники Держдуми планували обміняти на власне право голосу.

На публічному рівні це мало такий вигляд: на засіданні Комітету ПАРЕ з питань міграції під час розгляду ситуації, пов'язаної саме зі статусом російської делегації, сенатор Ради Федерації РФ Ігор Морозов оголосив, що Росія підтримує звільнення Савченко й невдовзі з'явилось повідомлення, що Моніторинговий

комітет підтримав дивний проект резолюції, у котрому як висновок пропонувалося повернути російській делегації право голосу.

Та, схоже, росіяни «переграли» з шантажем. Вони то обіцяли звільнити українську полонянку, то заявляли про готовність допустити до неї спеціальних представників асамблеї, то казали, що справу Савченко вирішить лише суд. Звісно, той самий – найсправедливіший у світі. З цього приводу в кулуарах Палацу Європи навіть з'явився анекдот: російська делегація в ПАРЕ в обмін на свободу Надії Савченко вимагає вертоліт і 2 мільйони доларів.

Зрештою європейці розуміли: ними просто намагаються маніпулювати. І напередодні голосування різко змінили позицію: до квітня позбавили Росію права голосу в ПАРЕ. До того ж в ухваленій резолюції міститься вимога звільнити Савченко протягом 24 годин без жодних бонусів взамін. Хоча, з другого боку, тепер остаточно зрозуміло, що свобода стала для Надії ще недосяжнішою, ніж була. Бо Рада Європи Кремлю більше не указ й одразу після завершення сесії ПАРЕ проти льотчиці відкрито ще одну кримінальну справу – за порушення перетину державного кордону. Про це повідомив адвокат Надії Марк Фейгін. Цинічніше обвинувачення навіть складно уявити, адже її в прямому сенсі слова викрали з території України й насильно вивезли спочатку до Воронежа, а потім до Москви.

Одразу після поразки на сесії ПАРЕ в Росії заговорили про можливий вихід із Ради Європи. Експерти й політологи в Україні, схвалюючи санкції, водночас негативно ставляться до такої перспективи. «У цьому разі передусім постраждає громадянське суспільство, адже Росія відмовиться від Європейської конвенції з прав людини і її громадяни не зможуть захищати свої права в міжнародних судових інстанціях», – пояснила експерт фонду «Демократичні ініціативи імені Ілька Кучеріва» Марія Золкіна.

Що ж, замість триумфу на Заході Росія після зимової сесії ПАРЕ опинилася в ще більшій ізоляції. До квітня їй потрібно обрати нову стратегію: або взяти курс на цілковите ігнорування Ради Європи, або ж подумати, яким іще козирем (на кшталт свободи Надії Савченко) можна спокусити європейців.